

Hoplocryptus confector (Gravenhorst, 1829) (Ichneumonidae: Cryptinae)

Pieter van Breugel

Inleiding

In onze tuin in Veghel staan hier en daar bamboestaken overeind om insecten aan nesthulp te helpen en om erwten langs te geleiden. Ik ontdekte toevallig dat in één van die bamboestengels een tuinbladsnijder (*Megachile centuncularis*) bladstukjes aan de bovenkant naar binnen bracht.

Sluipwesp

Ongeveer anderhalve maand later, op 18 juli 2021, zag ik nog toevalliger een fraaie sluipwesp op diezelfde bamboestok bezig om met gekromde antennes te ruiken. Zo'n wesp kan door een uiterst dunne spleet in die harde bamboe heen, met de bovenkant van haar antennes ontdekken waar een larve van een bij zit (Fig. 1). Ze bleek de meeste interesse te hebben voor een stukje met een zeer dunne lengtescheur, die door uitdroging was ontstaan. Na diverse pogingen (Fig. 2) tijdens 10 minuten rond zoeken vond ze een geschikte plek waar ze 20 minuten bezig was om te boren (Fig. 3). Het was kennelijk een nogal beklemmende bezigheid, want voordat ze in die spleet door de bamboe heen was duurde het zeker 15 minuten. Daarbij schoof ze steeds tienden van millimeters dieper de spleet in met haar legboor. Die was

Figuur 1. *Hoplocryptus confector* ♀ ruikt met haar antennes waar ze het meest kansrijk kan boren. Foto Pieter van Breugel.

aanvankelijk omgeven door de schede, die echter langzaam maar zeker in twee delen wat los kwam van de legboor. Maar de schede tilde ze nooit boven haar achterlijf zoals sommige andere sluipwespen wel doen. Ze zakte plotseling vrij vlot een stukje verder en toen duurde het weer een enkel minuut voordat ze de legboor helemaal naar binnen had. Waarschijnlijk werd ze bij het boren ook nog door de bladwand van het nestje en de wand van de cocon van de behangersbij opgehouden. Het leggen van een ei was een kwestie van nog geen minuutje. Daarbij hield ze het uiteinde van de schede om de legboor, zodat die schede in een krul onder haar lag (Fig. 4).

Hoplocryptus confector

Ik kende deze wespesoort al vanaf 2008, toen ik er foto's van maakte in de insectentuin in Veghel. Die foto's staan op pag 444 en 445 in Gasten van bijenhôtels (Breugel 2019). Toen kon er geen soortnaam aan worden verbonden. Op 27 augustus

Figuur 2. Een proefboring wordt na een minuut al weer opgegeven. Foto Pieter van Breugel.

Figuur 3. De sluipwesp heeft een geschikte plek gevonden en heeft de boor al een klein stukje in de spleet zitten zodat de schede (zwart) los komt van de boor (roodbruin). Foto Pieter van Breugel.

2016 zag ik deze soort daar opnieuw en dit jaar dus weer. Maar nu kon ik het dier van alle kanten fotograferen.

Kees Zwakhals leek me de aangewezen persoon om achter de identiteit van deze sluipwesp te komen. En hij stelde me niet teleur, waarvoor ik hem van harte dank. Hij stuurde mijn foto's door aan zijn vriend Martin Schwarz in Oostenrijk. Die kon met zekerheid een naam geven aan deze sluipwesp: *Hoplocryptus confector*. Daarmee was ik dik tevreden. Maar nog mooier was dat het om een in Nederland nog nooit met zekerheid vastgestelde soort leek te gaan, dus nieuw voor Nederland. En dat het genus *Hoplocryptus* ook nieuw was voor ons land en tot op heden nog niet was opgenomen in het Nederlands soortenregister. En ook dat het zeker was bij welke gastheer (de genoemde behangersbij) deze wesp onder andere parasiteert.

Maar recent (Verheyde et al. 2021) is een publicatie gewijd aan nieuwe sluipwespen in België en Nederland. Daarin wordt *Hoplocryptus confector* gemeld als nieuw voor Nederland op basis van een veldwaarneming van een ♂ in 2014 en 2 ♂♂ in een

Figuur 4. Nu is ze bezig een ei te leggen in haar slachtoffer, de schede ligt opgekruld. Foto Pieter van Breugel.

malaiseval in 2020. Daarmee blijven mijn waarnemingen toch het vermelden waard, omdat het steeds vrouwelijke exemplaren betrof, die bovendien hun bezigheden lieten observeren. Inmiddels is het genus *Hoplocryptus* opgenomen in het Nederlandse soortenregister (zie nederlandsesoorten.nl), waarin het meteen met 3 soorten is vertegenwoordigd. In het artikel dat ik van Kees Zwakhals toegestuurd kreeg (Schwarz, 2007), staan ten minste 14 *Hoplocryptus*-soorten uit het west-palearctische gebied vermeld met een determinatietabel (♀ en ♂). Er wordt een groot scala aan (mogelijke) gastheren genoemd voor *Hoplocryptus confector*. Van *Megachile* was nog alleen het genus opgenomen. Verder komen in aanmerking de bijensoorten *Osmia leucomelana*, *Osmia tridentata* en *Stelis ornata*. Daarnaast zijn de volgende wespsoorten vermeld als gastheer: *Ancistrocerus nigricornis*, *Crossocerus leucostoma*, *Ectemnius continuus*, *Gymnomerus laevipes*, *Symmorphus bifasciatus*, *Trichrysis cyanea* en *Trypoxylon figulus*. Een wat bont allegaartje dat nog wel om wat meer bevestiging vraagt.

Nestinhoud

Op 7 oktober 2021 heb ik de nestgang geopend (Fig. 5). Er bleken 8 cellen in te zitten van gemiddeld 11 mm lengte afgedicht met een 13 mm dikke laag van ronde bladstukjes. Daarboven was nog 65 mm lege ruimte. De sluipwesp was bezig bij ongeveer cel 2, maar er was in de bladkokertjes nergens een spoor te vinden van een perforatie met een legboor. De bladlaagjes op de cellen heb ik niet verwijderd en ik heb de bamboestengel ook weer dicht gemaakt om te kunnen nagaan hoeveel behangersbijen en hoeveel sluipwespen er komend jaar uit tevoorschijn komen. Zo verbaast het je tekens weer wat er in een achtertuin allemaal aan interessante beestjes rondzwerft.

Figuur 5. De geopende nestgang van de tuinbladsnijder waarin *Hoplocryptus confector* aan het boren was.. Foto Pieter van Breugel.

Literatuur

Breugel, P. van, 2019. Gasten van bijenhôtels EIS-Leiden (zie www.bestuivers.nl/publicaties).

Schwarz, M., 2007. Revision der westpaläarktischen Arten der Gattung *Hoplocryptus* THOMSON (Hymenoptera, Ichneumonidae). - Linzer biologische Beiträge 39(2): 1161-1219.

Verheyde, F. et al., 2021. Two hundred and five ichneumonid wasps reported for the first time in Belgium and the Netherlands (Hymenoptera: Ichneumonidae). - Belgian Journal of Entomology 122: 1-142.

Summary

In the flower garden of the author, a parasitic wasp was observed tapping into brood cells of *Megachile*

centuncularis. An estimate could be made of the time the parasitic wasp needed to deposit an egg. Through the mediation of Kees Zwakhals, Martin Schwarz (Austria) was able to assign the species name *Hoplocryptus confector*. A species whose presence had been established many years earlier, but to which the correct species name could only be attributed on the basis of the recent photos. Never before has a female of this wasp species been recorded in the Netherlands. She is therefore new to the Dutch fauna.